

IVANA DOBRAKOVÁ

TOXO

MARENČIN PT

IVANA DOBRAKOVÁ

TOXO

MARENČIN PT

Kniha vyšla s podporou Ministerstva kultúry SR

S FINANČNOU PODPOROU
MINISTERSTVA KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

© Ivana Dobrákovová 2013
© Marenčin PT, spol. s r.o., 2013
Jelenia 6, 811 05 Bratislava
marencin@marencin.sk www.marencin.sk
Cover © Iva Durkáčová 2013
Design © Katarína Marenčinová 2013
Jazyková úprava Alica Horáková
358. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-8114-189-8

ROSA

Z hotela ju vykopli o dvanástej, v tom čase bol Luigi už dávno v lietadle, potom čo sa pobožkali vo dverách, Blanka opäť zaľahla, ešte aspoň na pár hodín, vonku pršalo, hmla, zima, autobus mal doraziť až o dvanástej v noci, čo budem, preboha, v tom daždi celý deň robiť.

Kedysi čítala román, ktorý sa tu odohrával, o pohostinnosti miestnych, na konci miestni zabijú turistu, jeho partnerku nadrogujú alebo naopak, Blanka si už nepamätala, a napriek tomu by dala čokoľvek za to, keby ju nejaký miestny oslovil a pozval na čaj, na sušienky, do tepla, do jednej z tých šikmých obývačiek, ktoré videla aj z parníka, a nič, celé popoludnie len myslela na Luigiho a ich spoločný víkend, vozila sa krížom-krážom kanálmi, lúštila cestovné poriadky, de-

sila sa, aby ju parník neodviezol na nejaký blízky ostrov, odkiaľ by sa zaručene nevedela dostať späť, iba ak kraulom, križovala priemyselné zóny, tlačila sa cez stovky turistov s mapou v ruke, písala esemesky, komu sa dalo, a keď sa posledným parníkom o ôsmej odviezla na hlavné námestie, kam mal o štyri hodiny prísť autobus, narazila na dvoch krajanov, navzájom sa podpierali a hádzali tyčky na chodník, pokrikovali na ňu, aby sa nebála a prišla bližšie, že jej neublížia, že s ňou chcú len jebať! zrúkol jeden, Blanka utiekla na stanovište taxíkov.

* * *

Ale prečo? veď upratať by som mohla aj ja.

Po tomto vyhlásení sa Luigi s Rosou rozosmiali, nebúchali sa do kolien, nechytali sa za bruchá, neutierali si slzy, len sa skrátka schuti zasmiali pri predstave, že by Blanka upratala byt, akoby celé roky nevysávala doma u mamy, akoby nevedela utrieť prach a umyť sporák, Blanka na nich nechápavo pozerala, čo je na tom také nepredstaviteľné?

Pochopila, keď videla Rosu zastielať posteľ tak, že na nej nezostal ani jeden záhyb, utierať

prach troma druhmi saponátov, na každý materiál iný, umývať linku, až sa celá leskla, a Blanke bolo trápne sporák opäť zašpiniť varením, umývadlá záchod bidet, všetko ako nové, Rosa bola profesionálka, Rosa bola Luigiho domácou paňou už celé roky.

Ako tam tak stáli, Rosa zobrala jej ruku do svojej, to ťažko, Sabrina, ty by si si upratovaním len zničila tieto krásne jemné ručičky s pestovanými – lepšie sa prizrela Blankiným nakrátko ostrihaným nechťom – no, nie až s takými pestovanými nechťami, Blanka stiahla ruku k sebe, reflexne si ju skryla za chrbát, boli tam samy, Luigi už odišiel, nechal ju Rose napospas, v jej pazúroch, Luigi uháňal dolu schodmi, kufrík kravata, pred domom čakal taxík, na stanicu, prosím, Luigi usadený na zadnom sedadle, a podľa možností sa vyhnite rannej špičke.

A veruže mala pazúry, Rosa, biele nalakované so vzorom, žeby umelé? už vo dverách sa nimi popýšila, robila mi ich neter, pozri, toto je ako zo zlata, krása, však? Blanka prikyvovala, naprázdno preglgala, s týmto sa dá upratovať? a slúbila Rose, že jedine jej neter, ak si bude chcieť dať tiež také urobiť, jedine u jej netere, vybavím ti zľavu, nič sa neboj, potľapkala ju Rosa po chrbte.

Ak chceš, zaučím ťa.

Rosa mohla mať tak štyridsať, päťdesiat či koľko, Blanka by nevedela povedať, nedala by ruku do ohňa, na tvári silná vrstva mejkapu, krátky strih vlasov, telnatá, to slovo sa jej vnútilo, telo zapĺňalo priestor, telo sa rozpínalo v byte, mocný trup na dvoch pilieroch, zrazu menej miesta pre Blanku, navyše silný pach, nie zápach, nie pot, ale ani vôňa, pach tela, možno púdu, a hluk.

Blanka odjakživa vnímala hluk ako teror, terorizovali ju v obchodoch, na uliciach, v dopravných prostriedkoch, susedia, rodina, škola, Blanka potrebovala ticho, počuť len svoj dych, neznášala hudbu, namiesto slúchadiel si už od strednej strkala do uší štuple, dobre jej bolo len na chate u babky, tam bolo také ticho, až jej zaliehalo v ušiach, ticho, ktoré sa menilo na rev, to bol jediný hluk, ktorý si užívala, rev ticha.

Myslela si, že vo vlastnom byte, v novom živote, bude mať konečne ticho, Luigi sľuboval, dom v obytnej štvrti, takej lepšej, je tam ticho? je tam až príliš ticho, smial sa Luigi, no on nezvykol byť doma spolu s Rosou, on v tom čase pracoval, Rosa si pri žehlení pustila v kuchyni rádio a komentovala správy, Rosa utierala prach a pohmkávala si nejakú melódiu, Rosa trpela samovravou, Rosa zo spálne kričala, Silvana, poď sem,

ak sa chceš naučiť zastielať posteľ, a z kuchyne, Lidia, už si niekedy videla žehličku? v obývačke zas poučovala, Giselle, na takýto druh parkiet ide tento čistiaci prostriedok.

Ale my máme tiež žehličku, bránila sa Blanka, ja poznám žehličku, aj v mojej krajine... Rosa blahosklonne pritakávala, iste, iste, aj v tvojej krajine, samozrejme, máte žehličku, a teraz pozri sem, Lucia, toto je železo, páli, páli, vidíš? toto nikdy nechytaj, dobré na žehlenie, zlé na tvoju kožu.

Luigi na sebe nedal nič znať, keď tej tanečníčke vyskočil prsník z podprsenky, Luigi sa ďalej nevzrušene pozeral na svoj obľúbený večerný program, tanečníčka sa pýrila, chichúňala, ospravedlňujúco klopila zrak a rýchlym pohybom si strčila prsník dnu, v štúdiu zavládla po tomto incidente povznesená nálada, obaja moderátori rozhadzujú rukami, zaklonení vo svojich kreslách, ale no toto, ale to snáď nie, a veruže áno, scénu pustia pre divákov ešte raz, obe tanečníčky tancujú na dlhom stole, za ktorým sedia moderátori v oblekoch, keď vtom jednej pri prudkom pohybe vyskočí prsník z podprsenky, aj šípka smeruje na to miesto, aby ten detail nikomu neušiel, spomalený záber, strih späť do štúdia, moderátori utešujú polonahú tanečníč-

ku, ktorá sa už nepýri, už sa len usmieva, v naučenej póze na stole, zrkadlovo oproti svojej družke, Blanka sa v žiari televízora nenápadne pozrie na Luigiho, naozaj na ňom nebadáť žiadne pohnutie, po chvíli sa natiahne po ovládači, aby zistil, čo dávajú na sedmičke.

Ale zhasni, preboha, zhasni.

Ráno si uvedomila, že nevie, čo s tým kondómom, kam ho zahodiť, do misy nie, už sa s Luigiom viackrát pohádali, keď ho bezmyšlienkovite splachoval v hoteli, veď upcháš záchod! moja starosť? aspoň doma to, prosím ťa, nerob, ale potom kam, opatrne ho vytiahla z koša, tam by ho Rosa videla, to je isté, zabaliť do toaletného papiera? strčiť na dno, zahádzať inými odpadkami? Blanka by si pripadala hlúpo, napokon v papučiach a v bunde prehodenej cez nočnú košeľu uteká na koniec ulice, kde je na tyči pripevnený smetný kôš, pravdupovediac, cíti sa ešte hlúpejšie.

Predstava, ako Rosa v rukaviciach dvíha kondóm z koša a nezdrží sa komentára, prehodí niečo o potencii tunajších mužov, alebo ho len prenesie z koša do veľkého modrého igelitu Blanke pred očami s veľavýznamným pohľadom, alebo ani to nie, len že ho uvidí, že sa ho dotkne, že si niečo pomyslí alebo nepomyslí, že tomu bude prikladať dôležitosť, že jej to bude

úplne jedno, skrátka, Rosa s tým nemá nič mať, Rosa nech drhne bidet a vyťahuje Blankine dlhé vlasy z odtokov, keď už.

Trochu sa za Luigiho hanbila, keď ho videla, ako chodí v slipoch po byte, lebo veď Rosa tam už tiež bola a v kuchyni na linke rozkladala čistiace prostriedky, Blanka si dávala budík vždy aspoň pol hodiny pred jej príchodom, nielen osprchovať, obliecť, ale aj naraňajkovať, samozrejme, nenechá sa okukovať pri tom, ako je ráno müsli s mliekom, chlieb by ešte prichádzal do úvahy, chlieb so syrom, to je také neutrálne jedlo, ale müsli rozmočené v mlieku? to by nemohla, a aká smola, Blanka na raňajky zvládala práve len müsli s mliekom.

Luigi si také starosti nerobil, zatiaľ čo Blanka už oblečená, učesaná, naraňajkovaná, takmer v pozore, Luigi ešte len v slipoch, niekedy sa aj sprchoval, keď dorazila Rosa, vystrčil hlavu z dverí a zakričal pozdrav, kvapky stekajúce po tvári, a potom sa ďalej sprchoval, Rosa slušne odzdravila, takmer akoby domácu pohodu medzi nimi narúšala jedine Blanka.

Párkrát sa to stalo, iste, Luigi pracovne odcestovaný, Luigi ktoviekde a Blanka v polospánku zaklapla budík, otočila sa na druhý bok a zrazu vidí nad sebou Rosu, v ruke prachovka, Blanka

zaspala, Blanka vyskočí z postele a zavrie sa v kúpeľni, rýchlo si oplachuje tvár, natáhuje podprsenku a tričko, len nezabudnúť otočiť kľúčom v zámke, lebo Rosa bola schopná bez zaklopania vojsť, aby si namočila špongiu, či pustiť sa do drhnutia kachličiek, keď Blanka ešte, neotočiť sa na prahu, aj keď na záchode, Rosa hádam ani nevedela, že existuje čosi ako súkromie, životný priestor, minimálna vzdialenosť, ktorú neradno.

Japonky, jasné, Blanka si konečne spomenula, to Japonky si kupujú záchody, pri ktorých sa stlačením gombíka simuluje hluk tečúcej vody, aby nebolo nič počuť, a pritom sa stačí načiahnúť a otvoriť vodu v bidete, žeby Japonci nepoznali bidety?

Ani za nič si nevedela spomenúť, zástava, zástava, pritom také obyčajné slovo, určite sa ho už učila, niekde v tej učebnici pre samoukov, ale kde ho teraz hľadať, vziať, preto povie záclonu, chce záclonu, na ktorej je napísané Mier, videla tie mierové zástavy na každom druhom balkóne, páčila sa jej solidarita miestneho obyvateľstva s vojnou skúšanými krajinami tretieho sveta, chcela sa k nim pridať, chcela skrátka záclonu Mier.

Rosa zvažovala situáciu, váhala, Blanke sa zdalo, že sa snád' ešte viac spotila, vrásky na čele

vystúpili, či áno, či nie, napokon povedala, ale budeš sa ma držať, Vittoria, nikam mi neutečieš, rozumieš? pred bránou rázne chytila Blanku pod pazuchu a priam ju vliekla na trh, na prvej a jedinej križovatke sa zastavila, pamätáš si cestu, Sveva? obrátila sa, vidíš, tam je váš dom, tam sa potom vrátiš, rozumieš? Blanka prikyvovala, čo som blbá, veď viem, kde bývam, otvoril sa im výhľad na hory, na zasnežené vrcholce, a teraz už len dolu kopcom na trh, Rosa sa opýta, Matilda, a máte v tej vašej krajine už dlho vojnu? Blanka sa zarazí, vojnu? v mojej krajine nie je žiadna vojna, Rosa mlčí, potom, už trochu rozhodnejšie, ale hlad zimu chudobu, to tam máte, to nepoprieš, Blanka nepopiera.

Pri jednom stánku sa Rosa začne prehrabávať medzi záclonami, Blanka stojí obďaleč, nevie, ako vysvetliť toto zjavné nedorozumenie, Rosa jej ukazuje, vidíš, táto s kvietkami, je pekná, čo povieš, Silvia? a keď Blanka nereaguje, Rosa si povzdychne a vytiahne inú, a čo táto, taký výraznejší motív.

Blanka sa vracia hore kopcom naložená krémovými kuchynskými záclonami.

Ženy, čo ju míňali, kráčala späť domov, až teraz si to všimla, až teraz pochopila, tie ženy boli nejaké iné, pocit cudzoty, neboli to tie domáce

bravčové ksichty, na ktoré bola zvyknutá zo svojej krajiny, koniec koncov, na jeden taký ksicht sa dennodenne pozerala v zrkadle, pohľad na miestne ženy ju utvrdzoval vo vedomí, že je naozaj preč, že je inde, olivové sfarbenie pokožky, pretiahnuté tváre, výrazné nosy a líčne kosti, dlhé rovné vlasy, poväčšine čierne, skrátka, namiesto bravčových v miestnej populácii prevažovali konské ksichty, u mužov si také výrazné rozdiely nevšimla, ale tie ženy, a ešte keď otvorili ústa.

Blanke nikdy nenapadlo, hoci si pamätá, kedysi zachytila vetu, na ktoromsi seminári, jazyk je fašistický, kto to povedal? ktorý profesor? koho citoval? nevedela by, doteraz to neanalyzovala, ale čím viac hovorila v cudzom jazyku, tým viac si uvedomovala, že hovorí úplne iné veci, než by povedala v rodnej reči, nielenže sa vyjadruje inak, hľadá správne slová, prispôbuje prehovor svojej aktuálnej slovnej zásobe, ale tento nový jazyk ju núti inak rozmýšľať, núti ju gestikulovať, jazyk ju núti škriekať.

Už veľakrát sa stalo, že sa na ulici obrátila za nejakým výrazne škreklavým hlasom, v duchu sa pozastavovala, no počuje sa vôbec tá osoba, počuje, aké zvuky? veď to je obscénne, takmer mala chuť demonštratívne si zapchať uši, ale také

detinské gesto, načo, no v tej pekárni, keď ukazovala na rôzne druhy žemlí, ktoré tu nazývajú chlebom, a počula svoj hlas, až sa zarazila, veď ona už škrieka úplne rovnako ako miestne ženušky, a vtedy pochopila, ženy sú v tom nevinne, to ten jazyk! údajne spevavý, ďakujem pekne.

Ale za to druhé jazyk rozhodne nemohol, maľovali sa, oči vystupujúce z čiernej masky, karmínové pery, vrstvy púdro, Blanke sa zdali vulgárne, a pritom neskutočne ženské, ako sa hýbali, vlnili, ešte aj so sieťovkami plnými krumplí a mangoldu, čo na tom, že len málokto-ré boli skutočne pekné, že väčšinou sa výrazné črty skombinovali dosť nešťastne, bolo na nich vidieť, že sú ženy.

A čo, na Blanke vari nevidieť, že je žena?

Nesmierne detsky, nedospelo, ešte aj v dvadsiatich troch rokoch musela vyťahovať občiansky preukaz v baroch, niekedy sa dožadovať vínového pohára v reštaurácii, keď čašník len Luigimu, no a kino, mládeži do osemnásť rokov neprístupné, čo nevidíš? je to tam jasne napísané.

Čosi jej chýbalo, ale čo presne, sledovala ženy, ony to majú, ale čo to je? ako to uchopiť, ženskosť, žiadne vrstvy mejkapu to nedokázali privolať, nahradiť, vytvoriť ilúziu, to Blanka zo

skúsenosti vedela, vychádzalo to z ich vnútra, sálalo ako teplo, niečo samozrejmé, nad čím sa netreba zamýšľať.

Si mladá, ber to ako skúsenosť, dobrodružstvo, nemysli si, že taký muž s tebou ostane dlho, že si ho vezmeš a budete mať kopu detí, nevzrušene oznamovala Rosa, sklonená nad žehliacou doskou žehličkou Luigiho košelou, nemysli si, že váš príbeh má nejakú budúcnosť.

Práveže si to myslím, ohradila sa Blanka, plánujeme spolu ostať.

Lúbime sa.

Zvláštne, ako sú niektoré frázy nevysloviteľné v jednom jazyku a úplne automatické v druhom.

* * *

Stáli na dvore medzi desiatkami ďalších turistov, každý s fotoaparátom, cvakali si ten slávny balkón, kde si nejakí mladí pomätenci kedysi vyznávali lásku, a Blanka sa len ohromene pozerala okolo seba, nie na balkón, čo už len na tom balkóne obdivovať, takých kamenných balkónov tu majú na každej ulici aspoň desať, ale to naokolo, to šialenstvo, ako v mravenisku, ako v byte nejakej obsedantnej osoby, ktorá potrebuje mať všetko pod kontrolou, tie lístočky, tisícky

lístočkov, ružových, krikľavozelených, bielych, prilepených žuvačkami, podišla k múru, zopár si ich prečítala, vyznania lásky, odkazy, romantika, tragika, hmýril sa nimi celý dvor, dojem neskutočnej špiny, horšie než grafity, Luigi sa k nej priblížil, s úsmevom, snád' jej nevyzná lásku na tomto smetisku.

* * *

Ale keď si chceš udržať muža, musíš pre to aj niečo robiť, musíš sa trochu snažiť, maľuješ sa? staráš sa o seba? čakáš ho večer pekne oblečená? chodíš ku kaderníkovi? a aj také základné veci, vieš variť? žehliť? prišit' gombík? skrátiť nohavice? to som si mohla myslieť, hovoríš si, že si mladá, svieža, a to stačí, teraz to možno stačí, ale o pár rokov? o pár rokov už budeš staršia, menej svieža, uvidíš, ubehne to ako voda, ani sa nenazdáš, pri mladom dievčati sa ešte dá čo-to prehliadať, ak je šarmantná, ak má niečo do seba, povedzme že prirodzená krása, krv a mlieko, ale tridsaťročná? štyridsaťročná? v hentakých vyťahovaných teplákoch a nenamaľovaná? to už budeš jedine zanedbaná babizňa.

A on? keď ja budem mať štyridsať, ako na tom bude on, šesťdesiatnik? ale to si Blanka len po-

myslí, nahlas nepovie, Rosa sa zasmieje, starať sa o seba musíš sama, ale praktické veci ťa môžem naučiť aj ja, pozrime sa, čo by si mohla vyžehliť, túto košeľu, začína sa od goliera, no pod sem, Antonella, čo sa ondíš, veď som ti vysvetľovala, že žehličky sa nemusíš báť, že ti neublíži, kým ju nechytíš za tú rozžeravenú časť.

Rosa vedie Blankine ruky po žehliacej doske, stojí jej tesne za chrbtom, takmer akoby ju objímala.

Niečo si aj študovala, Ester? jazyky? aké jazyky? dva? len dva? to je trochu málo, nezdá sa ti? s dvoma jazykmi dieru do sveta neurobíš, veď aj ja ovládam dva jazyky, štátny a nárečie, a vidíš to, som upratovačka, jedna moja dcéra, tá mladšia, tiež mala také nápady, vraj sa jej páči angličtina, španielčina, bola som z toho nešťastná, dohovárala jej, čo už s angličtinou, a navyše univerzita, filozofická fakulta, prekrista, všetci vedia, že sa tam grupujú komunisti, anarchisti, narkomani, fajčia na chodbách marihuanu, prostituujú sa, takto aby dopadla moja dcéra? ani pomyslieť! treba mať v rukách remeslo, niečo poriadne, staršia to vedela odjakživa, vyučila sa za čašníčku, prácu si našla hneď po škole, v takom nóbl podniku v centre, nadrie sa, to hej, ale aj dobre zarába a má krásnu rovnošatu, no

a tá druhá, po prvom semestri našťastie dostala rozum, dala sa na návrhárstvo, pracuje v divadle, šije kostýmy, to už je niečo, šiť, zarábať si na živobytie rukami, a nie dajaká angličtina, dobromyseľne sa zasmiala Rosa.

Veru, moje dcéry sa nestratia.

Stáli v strede námestia pred akýmsi dómom a lízali zmrzlinu, áno, v tejto zime, obe zmaľované, nahodené, akoby práve vyšli od kadevníka, a možno aj vyšli, smiali sa, vykrikovali, herečka! modelka! speváčka! tanečníčka! to je jedno, hlavne aby sme boli slávne, druhá zrazu dodala, luxusná prostitútka! prvá ju švacla kabelkou po hlave, čo ti šibe?! Luigi prepol na iný kanál, Blanka vstala z pohovky, idem sa osprchovať, v kúpeľni sa vyzliekla, možno by bolo načas tie tepláky vyprať.

* * *

Takmer nikdy nejedla na verejnosti, Blanka, desiatu si do školy nenosila, nanajvýš nejaký keksík, to sa ešte dalo, ale predstava, ako pred spolužiakmi, cudzími ľuďmi odhrýza z banánu, mäkkého, ako si cez prestávku naberá jogurt lyžičkou, a ten jogurt možno aj kvapne na lavicu,

nezniesiteľná predstava, priam fyzický odpor, k sebe, k banánu, k jogurtu, preto aj ten prvý spoločný víkend panikárila, čím viac sa blížil čas večere, ako čo bude, nebude, sedieť niekde v reštaurácii, viesť ľahkú konverzáciu a pritom si strkať mäso s omáčkou do úst? utierať si ich obrúskom? načiahnuť sa po pohár s minerálkou? tak ďaleko poslať svoju ruku od tela? ruku si predsa musí držať pri sebe, v bezpečí, preto okolo siedmej navrhla, a čo takto v izbe, je tam intímnejšie, len my dvaja, no ani tým sa nevyriešilo, zbavila sa síce všetkých cudzích ľudí, ktorí by na ňu mohli pozeráť, ale ešte stále tu bol Luigi, a pred ním sa tiež nedá, napokon sa priznala, tento zvláštny problém s jedením na verejnosti, obaja už usadení pri hotelovom stolíku, na ňom večera v alobale, Luigi sa usmieval, keď dohovorila, načiahol sa k stene a zhasol lampu, takto lepšie? môže byť? večeru zjedli potme, v tichosti.

Na raňajkách, v obrovskej jedálni, Blanka neveriacky sledovala Luigiho, ako si utiera lekvár z košele, kvapká med na obrus, drobí sucháre a namáča si ich do čaju, a ešte sa pri tom všetkom aj usmieva, to predsa nevadí, veď nie som ani doma, to je úplne v poriadku, Luigimu nebolo neprijemné, Luigi sa len smial a robil ešte väčší bordel, stane sa, každému, aj